Otázka: Mezinárodní vztahy

Předmět: Společenské vědy

Přidal(a): aneta

= vědní disciplína, která se zabývá vztahy mezi subjekty mezinárodních vztahů (samostatný stát, unie, federace států, mezinárodní organizace a jiné subjekty jako politické strany a humanitární organizace

podobory – diplomatická studia, analýza zahraniční politiky, mezinárodní organizace
Související vědy s MV – Politologie (někdy uváděna jako její součást),Sociologie, Filosofie,Právo, Geografie,Historie…
Subjetky – suverénní státy (ty, které mají svrchovanou moc nad obyvatelstvem)

Nástroje mezinárodní politiky:
1) Nástroje a mechanismy oficiální diplomacie
Způsob smírčího neválečného řešení problémů a konfliktů
Př. mírová konference, mezinárodní výzva, neformální konzultace, smírčí řízení, mediace

2) Nástroje a mechanismy neoficiální diplomacie
Př. Mírová komise, civilní pozorovatelé, nenásilné kampaně, svědectví významných osobností

3) Vojenské nástroje a mechanismy:
Př. Preventivní rozmístění ozbrojených sil, demobilizace, vojenská pomoc, dohody o neútočení, organizace kolektivní bezpečnosti, kontrola zbrojení a odzbrojování

4) Ekonomické a sociální mechanismy a nástroje:
Př. rozvojová pomoc, ekonomické sankce, ekonomická spolupráce, obchod se strategickými surovinami

5) Politické nástroje a mechanismy:
Př. monitorování voleb, rozvoj občanské společnosti, podpora lidských práv

6) Právní nástroje a mechanismy:
Př. vyšetřovací komise, tribunály pro válečné zločince, arbitráž, …

7) Nástroje a mechanismy v oblasti medií:
Př. mezinárodní vysílání, existence alternativních zdrojů informací

Prostředky mírového úsilí řešení konfliktů
Nezávazná opatření: diplomatické vyjednávání pomocí třetí strany, vyšetřovací komise, smírčí komise — řešeno více stranami
Závazná opatření: arbitráž (smírčí soud) — když se strany nedohodnou, je osloven třetí subjekt; mezinárodní soud v Haagu

Opatření při vyčerpání mírového úsilí – druhy sankcí
Retorse — legální reakce na akt z vůle druhé strany, protiopatření
mediace – asistence třetí strany při vyjednávání
sankce – způsob hrozby, ochromení státu (pův. jen na lodě, od 20. století v obchodních i finančních stycích)
embargo – zastavení obchodu s jedním druhem zboží nebo vše, vyhlašuje vláda
bojkot – veřejné odmítání např. výrobků s cílem politicky nebo hosp. vynutit ústupek na nějakém státě
blokáda – znemožnění obchodního, diplomatického, informačního styku, válečná (vždy se souhlasem OSN
jinak blokáda válečných lodí, i obsazení obchodních)

Válečný stav
Agrese (z lat. aggressio – útok) – jakékoli ozbrojené počínání proti suverenitě dalšího státu
Anexe – agresí získané území a násilně připojeno k jinému státu
Okupace – přivlastnění, některé místní úřady mají ponechány pravomoci
Válka – konflikt s použitím násilí, za účelem přemožení druhého státu – kartel = dočasné přerušení války (např. při výměně zajatců)
příměří — např. o vánočních svátcích / Příměří – časově omezená dohoda o klidu zbraní

Ukončení války:
Kapitulace – složení zbraní poražené jednotky nebo celé armády
Podrobení – přičlenění poraženého státu
Mírové smlouvy – popis mírového stavu, uspořádání hranic, odpovědnost za válečné výdaje

(reparace), potrestání viníků

Nenásilné řešení konfliktů
DIPLOMACIE – Hlavní nástroj mezinárodní politiky, „Umění“ jednání mezi zástupci různých států
DIPLOMAT – člk. s funkcí vyjednávat, reprezentovat a informovat o své nebo hostitelské zemi, dohlédnout na zájmy svých občanů

Diplomatické hodnosti:
Velvyslanec/vyslanec – vysílán státem do jiné země, kde je jejím zástupcem (u papežského státu – nuncius)
Chargé d'affaires (= odpovědný jen za něco) – dočasný zástupce
Atašé – odborník jen pro určitou oblast (kulturní, vojenský)
! **Konzul** – není dipl. zástupce, pomáhá lidem, konzuláty ve větších městech
Diplomatická imunita se na konzula nevztahuje

Evropská integrace
Ekonomická integrace
– Proces odstraňování překážek v mezinárodním obchodě, spolupráce v hospodářské, celní, finanční a obchodní politice

hlavní cíle: Odstraňování překážek bránících volnému pohybu zboží, služeb, práce a kapitálu
Koordinace hospodářské politiky jednotlivých zemí (daňové, rozpočtové, měnové

Důvody ekonomické integrace:
– Nesoběstačnost – výměna technologií, surovin,Výhodnost sériové výroby, Specializace a dělba práce, Snížení nebezpečí války, Koordinace globalizace
– Ochranářská opatření
– Clo – vývozní, dovozní, tranzitní
Dle účelu: fiskální, ochranná (např. Skleníkové), odvetná, vyrovnávající (kompenzační), vyjednávací
Kvóty,Devalvace – snížení hodnoty vl.měny, Legislativní překážky, Embargo

Úroveň ekonomické integrace
1. Zóna volného obchodu (2 nebo více zemí se dohodne, že mezi sebou sníží nebo zruší cla na některé výrobky)

ASEAN (Brunej, Indonésie, Malajsie, Filipíny, Singapur, Thajsko)
NAFTA (Kanada, Mexiko, USA)
ESVO (Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko)

2. Celní unie (sdružení zemí, které se dohodly na omezení vzájemných obchodních bariér a zároveň uplatňují společné celní sazby vůči třetím zemím – tzv. společný celní sazebník)
EU+Turecko
Celní unie Česko-Slovensko (1993-2004)

3. Společný trh – volný pohyb zboží, služeb, práce a kapitálu

4. Ekonomická unie – ekonomiky zemí, které jsou plně zapojeny do jednotného vnitřního trhu, přenášejí část svých pravomocí na nadnárodní instituce

5. Úplná integrace – samostatné státy splynuly v nový celek řízený z jednoho centra (sjednocení Německa 1990)

Mezinárodní organizace –dělení :
– Nevládní mezinárodná instituce (nepolitické zaměření, politické zaměření)
– Ekonomické mezin. Orga. – Světová obchodní organizace, G8
– Vojenské mezin.organ. – Varšavská smlouva, NATO…
– Specializované – Rada Evropy

Organizace podle členství
uzavřené –podle regionu, ekonomických podmínek, politických kritérií, otevřené

Organizace podle oblasti zájmu
speciální (WHO, WTO), obecné (OSN, EU)

NATO (Severoatlantická aliance)
Typ organizace: Vojensko – politická organizace s cílem udržovat mír v členských zemích. „Útok proti jedné nebo více z nich bude považován za útok proti všem.“ (článek 5 Washingtonské smlouvy), vychází z Charty OSN
– Sídlo : Brusel (do r. 1966 Paříž)
– Úřední jazyk : AJ, Fj
funkce – ochrana svobody a bezpečnosti všech jeho členů.vytvoření spravedlivého a trvalého mírového pořádku,boj proti terosismu
Vznik : 4.4.1949 podepsána tzv. Washingtonská smlouva jako reakce na poválečnou Evropu
Zakládající státy : USA, Kanada, Spojené království, Francie, Portugalsko, Belgie,

Lucembursko, Nizozemsko, Dánsko, Norsko, Itálie, Island, 1952 – vstup Řecka a Turecka, 1955 – SRN, 1982 – Španělsko
1955: reakce soc.států – Varšavská smlouva, 80./90.léta: konec Studené války,1993: Partnerství pro mír (PfP), 12.3.1999 : Česká republika, Maďarsko, Polsko, poprvé využit po 11.září 2001
Členové NATO – 28 zemí

Struktura NATO
1.) **Hlavní politické a rozhodovací instituce** NATO
– Severoatlantická Rada (North Atlantic Council – NAC) – nejvyšší orgán, sídlo v Bruselu
1x týdně stálá rada na úrovni zástupců, 2 x ročně na úrovni ministrů zahraničí
právo veta (jednomyslnost),usiluje o zajištěná mezinárodního míru
– Předseda Rady
– Generální tajemník (Secretary General) v čele Sekretariátu
nejvyšší úředník Aliance, jmenován jednomyslně, Evropan, neomezené funkční období, Anders Fogh Rasmussen (Dánsko)
– Skupina pro jaderné plánování (Nuclear Planning Group – NPG)
rozhodnutí ohledně jaderných otázek a související politiky NATO.
– všechny členské země kromě Francie
– stálí zástupci

2. **Vojenská struktura**
– Vojenský výbor (Millitary Committee – MC)
poskytuje vojenské poradenství a doporučení Severoatlantické radě a Skupině pro jaderné
Spadají pod něj alianční strategická velitelství
– Velitelství spojeneckých sil pro operace
– Velitelství spojeneckých sil pro transformaci

3. **Vybrané orgány stojící formálně mimo Alianci**
– Rada NATO-Rusko
– Euroatlantické středisko pro koordinaci odpovědí v případě katastrof

OSN (United Nations) – předchůdce – Společnost Národů (sídlo v Ženevě 1919 – 39)
vznik : 24.10.1945 podpisem Charty OSN
cíl : boj za lidská práva, zabezpečení míru, stabilita mezinárodních vztahů a mír, zajištění suverenity státům
význam OSN – podpora cílů v Chartě, zachování míru bezbečnostti, dodržování deklerace, mezinárodní spolupráce, úcta k lidským právům – v r. 1948 přijata Všeobecná deklarace lidských práv a svobod)- byla přijata VS

– členové – 193 členů (ČR – 1993, Francie, VB,Německo,Rusko) = členové jsou si rovni
sídlo – New York, USA
– Orgány OSN: *Valné shromáždění* – volí nejvyššího úředníka – *Generálního tajemníka* – Kofi Annan k přijetí rozhodnutí třeba nadpoloviční většina, každá země jeden hlas), prosazuje mírová řešení konfliktů
Hosp.a soc.rada (54 členů, voleni VS na 3 roky) – koordinace sociální činnosti, slouží jako diskuzní fórum k projednávání mezinárodních otázek
Poručenská rada (procedura vymahatelnosti usnesení)
Mezinárodní soudní dvůr (v Haagu, 15 soudců volených VS a RB na 9 let, zabývají se spory, válečnými zločinci
Sekretariát (úředníci a generální tajemník volený na 5 let)
Rada bezpečnosti – (výkonný orgán, 15 členů – 5 stálých (USA,GB,FR,RUS,ČÍNA) + 10nestálých na 2 roky),přijímá rozhodnutí, která jsou na základě CHARTY OSN pro členské státy závazná

Rodina organizací OSN
– UNESCO : Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
– UNICEF : Dětský fond (United Nations Children‘s Fund)
– FAO: Organizace OSN pro výživu a zemědělství (Food and Agriculture Organisation)
– WHO: World Health Organisation, 7.4.1948
– UNHCR: Úřad vrchního komisaře OSN pro uprchlíky
– MMF: Mezinárodní měnový fond

SB : Sbírka zákonů
– Mezinárodní charta OSN
– WTO : Světová obchodní organizace

Evropská unie – EU
Historie
1951 Pařížská smlouva : ESUO (Evropské společenství uhlí a oceli)
– BENELUX, Francie, SRN, Itálie
– obnova těžkého průmyslu po válce
1958 : Římské smlouvy (vytáření celní unie a společného trhu)
– EHS (ekonomická integrace) – Evropské hospodářské společenstí
– EUROATOM (Evropské společenství pro atomovou energii) – Evropské společenství pro atomovou energii

1965 : ES (ESUO+EHS+EUROATOM) – slučovací smlouva – vznik Evropského společenství
1973 : Západní/severní rozšíření (VB,Ir, D)
1981 : Jižní rozšíření (Řecko)
1986 : Jižní rozšíření (Španělsko, Portugalsko)
1986 –JEA (SEA) – Jendotný evropský akt . Nové společné politiky
1986 – 1990 : Schengenský prostor (Představuje územní části Evropy, kde mohou osoby překračovat hranice smluvních států, aniž by musely projít hraniční kontrolou.
– členové: Litva, ČR, Polsko, Švédsko, Německo, Řecko, Švýcarsko, Finkso, Norsko, Španělsko, Island, Itálie, Francie, Slovensko
1991 : EHP (ESVO +ES)
1992 : Maastrichtská smlouva o EU – ESUO,ES, (EHS transformováno na ES, EUROATOM =EU
1997 – Amsterodamská smlouva – rozšíření spolupráce v civilních věcech, urychlení integrace aktivních členů
2002 : zánik ESUO
2007 : Lisabonská smlouva – vznik EU

– Motto: Jednota v rozmanitosti (United in diversity)
– Hymna: Óda na radost (Ludwig van Beethoven)
– Vlajka :12 –symbol dokonalosti a úplnosti
– Úřední jazyky :24 – angličtina, francouzština, čeština
– Evropské občanství : rozšiřuje státní občanství dle určitého státu
– Obyvatelé : 3 nejlidnatější státní útvar (502 486 499 obyvatel),Rozloha : 7. na světě
– Evropské instituce : *Evropský parlament, Evropská rada, Rada Evropské unie, Evropská komise*
Evropský parlament – Od roku 1979 členové voleni přímo občany, Volby každých pět let (První volba, předsedy proběhla v r. 2004),Má 736 členů (téměř třetinu tvoří ženy), ČR 22 europoslanců dle ideologií, Sídlo – Štrasburk, Brusel, Lucemburk,Schvaluje evropské právní předpisy,Sdílí s Radou pravomoc nad rozpočtem, Vykonává demokratický dohled nad ostatními evropskými orgány
Evropská rada – Předsedové vlád a prezidenti, Vydává strategická rozhodnutí,Řeší otázky společné zahraniční a bezpečnostní politiky, Schází se zpravidla 4x ročně v Bruselu
Rada Evropské Unie – schvaluje zákony EU, koordinuje hlavní směry, podepisuje dohody, sídlo v Bruselu
Evropská komise – předkládá návrhy právních předpisů, schvaluje rozpočet, v Bruselu, 27 komisařů na 4 roky, z ČR 1
Soudní dvůr EU – dohlíží na dodržování evropského práva
Účetní dvůr EU – kontrolovat, zda finanční prostředky EU pocházející od daňových poplatníků jsou řádně vybírány

Evropská Centrální banka – právo povolovat vydávání bankovek v eurozóně. Vytváří pravidla pro národní banky

Členové : 28
1995: Finsko, Rakousko, Švédsko
2004: Čr, Sk, Litva,Lotyško,Estonsko, Slovinsko, Maďarsko, Malta, Polsko
2007: Bulharsko, Rumunsko
2013:Chorvatsko
Kandidátské země :Turecko, Makedonie, Island, Černá Hora, Srbsko
Země, které nevstoupily: Švýcarsko, Norsko, Černá Hora, Makedonie,Island, Gruzie, Bosna a H., Lichtenštejnsko

– Měna : Euro – Role eura jako rezervní měny (xUSD)
– Eurozóna: 17 členských států +6 nečlenských
(Belgie,Estonsko,Finsko, Francie,Irsko,Itálie,Kypr,
Lucembursko,Malta,Německo,Nizozemsko,Portugalsko,Rakousko,Řecko,Slovensko,Slovinsko,
Španělsko +Černá Hora, Kosovo , San Marino, Andora…)
– Měnová politika: Evropská centrální banka
– Devizová podoba: 1999
– Valutová podoba: 2002

Měny vázané na euro
-Pevný kurz :12 měn (Bosna a Herz., Kapverdy, Bulharsko…)
– Neoficiálně: např. švýcarský frank, kuna

Maastrichtská konvergenční kritéria (kritéria pro přijetí do eurozóny)
– míra inflace nesmí překročit 1,5% průměr míry inflace 3 nejlepších států HDP
– celková zadluženost státu nesmi překročit 60% HDP země
– roční schodek veřejných rozpočtů nesmá překročit 3% HDP země
– úroková míra se nesmí odchylovat o více než 2%
– cenová stabilita a nesmí devalvovat svou měnu

Výhody členství v EU
společný trh,možnost práce v členských zemích,cestování,zkvalitnění legislativy,demokratické zásady,znak stability, Evropské občanství, strukturální fondy

Politiky EU (na tři pilíře)
– Evropská společenství – společná a zemědělská politika, Hospodářská a měnová unide, Sociální politika, občanství EU, vzdělání a kultura

– Společná zahraniční a bezpečnostní politika – dosržování míru, lidská práva, demokracie
policejní a justiční spolupráce – pašování drog, obchod s lidmi, terorismus, zločiny proti dětem